

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus IX. Bonitas Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

*Quasi de eis virum, qui interpone-
ret sepem, & staret oppositus contra me
pro terra, ne disperderem eam, & non in-
veni.* Ezech. 22. 30.

*Quia magnificavit Dominus miseri-
cordiam suam cum illa.* Luc. 1. 58. Vo-
cat Evangelista hunc partum misericordiam: ma-
gna quippe, & excellens misericordia est Domini,
in Mundum justos mittere. Stella in Luc.

Donavit tibi Deus omnes. Act. 27. 24.
Propter S. Paulum donata est vita omnibus cum
ipso navigantibus; quos omnes tempestas absor-
bisset, nisi ipse praesens fuisset. S. Chrysost.
in morali: si navigantes, naufragium sustinen-
tes; si & vincti, per Paulum, servati sunt; co-
gita, quid est, esse virum sanctum in domo: mul-
ta enim tempestates etiam nobis incumbunt his
multo graviores; sed potest Deus etiam nos do-
nare, modo credamus sanctis, sicut illi; si feceri-
mus, quae praecipunt.

Ex Patribus, & aliis.

Vehementer sanctis opus est: servant enim
urbes; & regiones, clade impendente, liberant;
iram Dei, quantumvis ferventem, vitae claritudi-
ne retundentes, & impetus ejus iracundiae in cur-
santes nos, quasi retrahentes. S. Cyrill. Alex.
in Amos n. 61.

Medulla hujus Mundi sunt Sancti. Medul-
la, quamdiu in arbore fuerit sana, floret; cum
autem percomesta fuerit, tota paulatim marces-
cendo seccatur. Sic & quamdiu sunt fideles,
stat iste Mundus. Auth. imp. oper. in cap. 1.
Matth.

Consuetudo misericordiae Dei est, honorem
hunc dare servis suis, ut propter eos salventur
& alii. S. Chyl. hom. 4. in Gen.

Bonos persequuntur mali. Vide
tit. Peccatorum.

§. IV.

Varia de Bonis, & Bonitate in genere.

*Dixit Deus: fiat lux, & vidit Deus lu-
cem, quod esset bona.* Gen. 1. 3. 4. Non
pulchram eam vocat, sed bonam: id enim est,
quod in rebus afficit, & quod ejus oculis tra-
hit, rei bonitas. Octavian. in Eccl. 15.

Ejiciens daemonium &c. Luc. 11. 14.
Deus permittit, ut nobis eveniant mala, quod
aestimemus bona: Quis homo bonam valetudi-
nem, quam in praesens fruitur, pro dignitate, vel
aestimat, vel curat? cum vero morbus illam
sustulit, quantis votis expetit; jacturamque ejus
quam acerbè sentit. Hinc Hier. quid boni ha-
beat salus, languor ostendit. Did. Niff. D. 3.
Quadr. §. 3.

Bonitas finxit hominem de limo. Tertull. l.
2. adv. Marcion.

Non potest bonus non esse, qui bonis pla-
cet: nec minus validum argumentum mihi vide-
tur, quod bonus sit, si malis è regione displiceat.
S. Bern. ep. 248.

TITULUS IX. BONITAS DEI.

§. I.

Communicativa sui.

Ex Veteri, & Novo.

Factus est homo in animam viventem.
Gen. 2. 7. Chald. *In animam loquen-
tem. Formavit Deus hominem de li-
mo terrae. Hebr. Psalmar. Deus hominem
pulverem, vel lutum, de terra. Insuffla-
vit.* Ut ostenderet, ait Theodoretus, tam fa-
cile esse Deo animam creare, quam homini in-
sufflare. Cum ipsum flatum, animamque, Deus
homini communicavit, seipsum communicavit,
quasi suum in illo cor indidisset. Corn. hic.

*Conceptum sermonem tenere quis po-
terit?* Job. 4. 2. Ea est natura verbi, ut
omnia tentet, dum se prodat. Verbum divi-
num vehementissimè cupiebat hominibus com-
municari. Baeza l. 2 c. 1. §. 2.

Si quis sitis. Joan. 7. 37. Alia est sitis
Dei, alia creaturarum. Sitis creatura est, de-
siderium recipiendi, quia mendicitate premi-

tur; sitis verò Dei, est desiderium se effun-
dendi: quia, cum sit plenus omni bono, &
redundans; se communicare desiderat. Sicut
enim, si os maximi fontis obstrueres, multa-
que congeries aquae accederet, exireque cona-
retur, meritò diceres, fontem sitire se effun-
dere; sic divina Bonitas, &c. Obstruitur
autem hic fons peccato. Olor. fer. 2, D.
Pass.

Ex Patribus, & aliis.

Cujus bonitatis totus testis est Mundus;
quem non instituisse, nisi bonus fuisset. Ter-
tull. l. de Trinit. Quare fecit Deus hominem?
non quasi indigens Deus hominis, plasmavit A-
dam; sed ut haberet, in quem collocaret sua be-
neficia. Propter hoc exquirat Deus ab homini-
bus servitutem; ut, quoniam est bonus, & mi-
sericors, beneficiat eis, qui perseverant in servi-
tute ejus: in quantum enim Deus nullius indi-
get, in tantum homo indiget Dei communione.
S. Jren. l. 4. c. 28.

Bonus

Bonus cum sit, nullius rei invidia tangitur, unde & nemini esse invidet, sed omnes esse vult; ut habeat, erga quos benignitate uti possit. S. Athanas. l. contra gentil.

Ut Dionysio placeat, primum Dei nomen Bonus est. S. Jo. Damas. l. 1. Orthod. fid. c. 12.

Incredibili ipsius bonitate factum est, ut ex his rebus, quæ naturæ nostræ conveniunt, nominari voluerit; ne alioquin cognitionis ipsius prorsus expertes simus. Id. ib. c. 15.

Non ob aliam causam creavit hominem, nisi quia bonus est. S. Greg. Niss. l. de creat. hom. c. 17.

Non ob propriam necessitatem, sed ob solam benignitatem, benignus omnia condidit. B. Theodoret. in Pl. 135.

Quemadmodum ignis est calefacere, & solis illuminare; ita etiam ejus est benefacere. S. Chrysost. in Pl. 47. Si quæras, quis omnia fecerit? respondebitur, Deus. Si quæras, per quid? ecce habes, per ipsum scilicet Verbum: omnia per ipsum facta sunt. Si interrogas, quare? responderetur, quia bonus est. S. Rupert. in c. 1. Joan. l. 1.

Misericordiam, & volenti omnibus benefacere, magna occasio est ad miserendum, videre in nullo participem bonitatis suæ. Theophyl. in Luc. 17.

Divinæ Bonitati hoc proprium singulariter inesse cognoscitur, ut solitaria omnino esse non valeat. Quod habet, absque remunerationis intuitu, præstat abunde. S. Laur. Just. opusc. de inter. consl. c. 4.

Ideo Deus cuncta creavit, ut in omnem creaturam rationalem Christus diffunderet, & dispenseret, ineffabiles gratias suas; sicut & ipse pro omnibus suscepit gratias à sibi unita persona Dei. S. Bern. Sen. l. 59.

Bonitati minime satis erat, suam ipsius solum contemplatione moveri; sed bonum diffundi, ac propagari oportebat; ut plura essent, quæ beneficiis afficerentur. S. Greg. Naz. or. 42.

§. II.

Bonitas DEI punit invita; difficilis ad penas.

Ex Veteri.

Maledicta terra in opere tuo. Gen. 3. 17. Cur Dominus terram, non Adamum, maledixit? Videtur his verbis indicari, patris irati simul, & peramantis, ingenium. Fertur interdum irā percitus contra filium, quem aliquod deprehensum delicto tenet, expedit virgam, aut quidquid in manibus tenet. Sed tamen totus ille jactus in terram recidit, intacto filio, & illaeso. Fernand. hic.

Erunque dies illius 120. annorum. Gen. 6. 3. S. Chrysost. hom. 25. in Gen. quare, cum dixerit Dominus, centum viginti anni erunt dies eorum, antequam implerentur anni promissi, universale introduxit diluvium? Respond. etiam hoc suæ misericordiæ maximum est argumentum, Polyanth. Sac. Tom. I.

& indicium. Nam quoniam vidit quotidie incunctabiliter eos peccare, & non solum nihil ex sua indicibili longanimitate proficere, sed etiam incrudescere ulcera; propterea succedit tempus, ne majori poenā se obnoxios redderent. Ad hanc misericordiam spectat illa tam festina Adami de paradiso expulsio: nam, mox ut peccavit, *emissit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis*. Gen. 3. 23. *Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos*. Pl. 77. 31. *Adhuc esset in ore rigus, vox de caelo ruit*. Dan. 4. 28. Velox poena Dei in ejus filium Balthasarem. Dan. 5. 4. 30. *Hac nocte animam tuam repente a te*. Luc. 12. 20. Hæc Dei misericordia est: ubi poenitentiam sperat, cunctatur; ubi contumaciam prævidet, festinat. De hæc Rom. 2. 5. *Secundum duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram in die iræ*. Mendoza in 1. Reg. c. 15. sect. 2. Abul. q. 11. in c. 6. Gen. dicitur Deus doluisse, quia puniendus erat totam multitudinem generis humani; ideo quasi compatiens dolebat de malo, quod eis illaturus erat. Quemadmodum parturiens, illud, quod concepit, non sine sensu doloris emittit; & tamen dolere mavult, quam non emittere, quod concepit: sic Deus, non sine sensu pietatis profert sententiam judicii, & tamen, victa pietate, miseria malorum mavult videre, quam non proferre, quod, justitiā dicente, concepit. Rupert. in Gen. c. 15.

Tactus dolore cordis intrinsecus. Gen. 6. 6. Hebr. *Et contristatus est in corde suo*. Quia describitur poenitudine, & iracundiā, commotus, & velut invitatus ad puniendum. Idcirco vehementi quodam dolore angitur dicitur: ut intelligamus, Deum ad benefaciendum, quam ad corripiendum, longè propensiorē; si quando punit, non nisi compulsus, & irritatus nostris sceleribus, & quasi dolentem, & ejulantem, expedire virgas; in manu supplicium, in oculis lacrymas, in corde dolorem, præferendo. Id. hic.

Portans ramum olivæ. Gen. 8. 11. Diluvium solam olivam non eradicavit.

Venite, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum. Gen. 11. 7. Ecce divina descensio ad impediendum, ne tantum procedat, quantum fuerat ante prævisum. Providentiæ noscitur esse descensio, ne mala incepta progrediantur in amplius; misericordiæ descensio ita prænosceatur, ne malum initium ultra procedat; ne iudex aliquem inveniat, in quem puniendo deflexit. Sim. de Cass. l. 4. c. 9.

Clamor, Sodomorum venit ad me. Gen. 18. 20. Pulchrè, clamorem in se habere, dixit peccata. Gravis absque dubio peccantium clamor est, qui à terra ascendit in cælum. Quare autem peccata hominum quasi clamare testatur? scilicet quia cæli aures suas Deus dicit clamoribus peccatorum impleri, ut non differatur poena peccatorum. Et verè clamor, & grandis clamor, est, quando pietas Dei peccatorum clamoribus vincitur, ut peccatores punire cogatur. Salvian. de prov. Div. l. 1. de Cain.

Venerunt duo angeli Sodomam vespere.
Gen. 19. 1. Ubi gratia largienda est, Christus
adest; ubi exercenda severitas, soli adsunt mi-
nistri, deest Iesus. S. Ambros. de Abraham
l. 1. c. 6.

Filius meus primogenitus Israel. Ex.
4. 22. Deus, uti pater hominum, tardè pro-
cedit ad iram. Leges condit Ex. 20. 3. Sed
nihil hic pœnarum contra peccantes. Levit. 20.
8. Autem urget: *custodite præcepta mea.*
Audit filius sæpius morte moriatur. Nihil in
Exodo, aut parum, minarum; multum in Le-
vitico. S. Cyrill. Alex. l. 11. in Levit. primum
provocari ut filius; quodsi, ut filius obediens esse
non vis, contemptor plesteris ut servus.

*Quicumque glorificaverit me, glorifi-
cabo eum; qui autem contemnunt me, e-
runt ignobiles.* 1. Reg. 2. 30. Cajet. hic:
vides differentiam? nam ait, honorantes me ho-
norabo; & non subiungit: contemnentes me
contemniam: ut propensior ad nostrum bonum
Deus describatur, quam ad malum pœna. q. d.
iusto, deferenti mihi honorem, ego referam.
Glorificabo eum; at, cum impii tolerant pœnas,
non ait, a se eas inferri; sed, *contemnentur*,
inquit: ipsi namque constant sibi supplicia. Did.
Nis. fer. 6. post D. 2. Quadr.

*Tu fecisti omnes terminos terra; astas-
tem, & ver, tu plasmasi ea.* Pl. 73. 17.
Hugo Card. numquid non Dominus simul au-
tumnus fecit, & hyemem? quare ergo plus
placuit de illis, quàm de his? Respondet: au-
tumnus, & hyems, ejus justitiam designant; ver,
& æstas, ejus misericordiam: unde dicitur ista
facere: quia cum facit misericordiam, propri-
um opus facit; cum autem facit justitiam, ali-
enum est opus ab eo.

*Adhuc ista erant in ore ipsorum, &
ira Dei ascendit super eos.* Pl. 77. 31. Do-
minus in cælo sedes ejus. Pl. 10. 5. Quo-
modo ergo, ut peccatores in terra sterneret, ira
ejus ascendere dicitur, & non descendere? In-
dicat Deus, naturæ suæ repugnare supplicia, quæ
coactus irrogat: qui enim ascendit, laborat, &
corporis mole reluctante, progreditur. Utque
scias, non festinare ad pœnas Deum; iram su-
am non è cælo ruisse super peccatores dixit, sed
ascendisse. Oliva t. 2. Strom. hic.

Qui producit ventos de thesauris suis.
Pl. 134. 7. Sermo hic procul dubio est de
ventis cientibus tempestates; nam de interne-
ctione, & tonitruis, loquitur. Hos autem in
thesauris suis conclusit Deus; ut se declaret par-
cum, & tardum in pœnis. Nihil enim cun-
ctantius proferimus, quàm quæ in arcis con-
signavimus; nolumus proflare facile, quæ repo-
nimus in thesauris. Huc facit, quod paulò
antè præmiserat v. 7. *educens nubes ab ex-
tremo terra.* En quò retrulserit instrumenta
nocendi, cunasque fulminum. Nostris sceleri-
bus cælum inficimus, nubesque densamus. Id.
l. 12. Strom. hic.

Deus mortem non fecit. Sap. 1. 13.
Peccatum enim à DEO quasi invitò mortem
extorsit: Deus enim sicut gaudet de hominum
vita, & felicitate; ita dolet de eorum mor-
te, & miseriâ. Id significant ejus voces Jf.

1. 24. *heu! consolabor super hostibus meis.*
Corn. hic.

Radet Dominus in novacula conducta.
Jf. 7. 20. Quasi Deus nullum habeat domi-
sue puniendi instrumentum. Mendoza in 1.
Reg. 3.

*Indignatio non est mihi; quis dabit
me spinam, vel veprem, in praliis?* Jf. 27.
4. q. d. quis dabit, ut tam electæ vineæ sim
in spinas? quis me faciet illi aculeatum, oble-
via ejus peccata, ut eam conculcem, & succen-
dam? q. d. Nemo. Nota. Deum quasi vim
sibi facere, dum punit. Unde S. Hier. sic ver-
tit: *quis me faciet durum, atque crudelem,*
ut vincam naturam meam? Corn. hic.

Alienum opus ejus Jf. 28. 21. dum pec-
catoribus supplicia infligit.

Ut facias opus suum. Jf. 28. 21. S. Hier.
opus proprium Dei, misereri, & parcere, con-
donare. Non suum, sed alienum est, irasci,
punire.

*Expectat Dominus, ut misereatur ve-
stri.* Jf. 30. 18. Grandis clementia Dei! ut
expectet nostram pœnitentiam; & donec nos
à vitiis convertamur, ille potentem contrahat
manum; nè ferire cogatur. S. Hier. hic.

*Ecce furor meus, & indignatio mea,
conflatur.* (S. Hier. legit, *stillavit*) *super lo-
cum istum.* Erc. Jer. 7. 20. Non ait, effusus
est furor meus super locum istum, sed *stilla-
vit*; ut moderatam pœnam significet. S. Hier. hic.

*Ecce ego mittam vos serpentes regu-
los.* Jer. 8. 17. Hoc est, concitabo in vos chal-
daeos, & Babylonios; statim subdit: *dolor
meus super dolorem, in me cor mœrens,*
v. 18. Id est, meus dolor super dolorem vestrum,
Mendoza in 1. Reg. 1.

Ecce Dominus egreditur de loco suo.
Michæ 1. 3. S. Hier. Deus egreditur de loco
suo, cum punit. Dei enim proprium est mise-
reri, & parcere. Locus ergo, & solium Dei,
est clementia. Cum ergo peccatis irascitur, &
flagellat, videtur de loco suo egredi, ac perso-
nam clementiæ deponere, & alienam induere.
Corn. hic.

EX NOVO.

Sic erit in consummatione sæculi. Matth.
13. 40. Euthym. per se quidem seminat, osten-
dens quòd sibi proprium est beneficia præstare;
per alios verò supplicium infert: demonstrans,
quòd sit alienum a se punire. Did. Nis. l. 8 c. 1.

Tibi dabo claves regni cælorum. Matth.
16. 19. Dixit, qui de se ait Apoc. 1. 18. *ego
habeo claves mortis & inferni.* S. Justinus
ep. ad Zenam: Si in hominum potestate esset fi-
tum, gehennæ quoslibet addicere, totus Mundus
exhaustus esset eorum sævitâ.

*Unus ad dexteram tuam, & unus ad
sinistram.* Matth. 20. 21. Non dicit sinistram
tuam: per dexteram beneficia, per sinistram pœ-
næ, & rigor justitiæ, intelligitur. Sylv. Addit
Evang. Matth. 20.

Are facta est continuò scilicet. Matth. 21. 19.
Nota ingentem Domini misericordiam, quam uni-
verso humano generi ostendit: suam verò justitiam

in arbore, & re insensibili. Theophyl. non in hominem, eā utens, sed in arborem, utique misericors. Sylv. Addit. in Evang. Matth. 21. Observat hic S. Chrysost. de Laz. conc. 1. Christum, eum omnibus benefecisset, neminem tamen punivisse.

Auferetur à vobis regnum Dei. Matth. 21. 43. Jo. 5. 22. *neg. Pater judicas quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.* An Filius hoc iudicium acceptat? non videtur acceptare, dum ait Jo. 8. 15. *ego non iudico quemquam.* Sic videntur, Pater, & Filius, de iudicio in alterum rejiciendo, misericordiam quodammodo contendere. Cum ad iudicandum venerit, universo orbi aperiet, se quasi violenter iudicariam potestatem exercere: *sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum.* Matth. 24. 29. Cur tantus universi luctus? Palatius: si tantis tenebris orbis tegitur, ubi iudex venit iratus; non id igitur opus est iudicii; adeoque, si lubens, & gaudens, veniret ad poenam, rideret orbis, plenaeque cuncta gaudii essent. Escob. t. 6. Chr. parab. Obs. 5. In die iudicii sol, luna, & stellae, lugebunt, conformantes se Domino; qui non venit hilariter, neque ex malorum poena cupiet voluptatem. Did. Stella de contempt. vanit. p. 3. c. 88.

Ece prandium meum paravi &c. Matth. 22. 4. Paterfamilias seipsō quidem paravit convivium; ministris autem supplicium exercendum commisit: *ligatis manibus &c.* v. 13. Id. ib.

Mediā nocte clamor factus est. Matth. 25. 6. Putat aliquis, expostulari reverenter cum ipso posse, quod intempestā nocte veniat, excitatum virgines, quando sopor gravissimus est; nonne opportunior ad vesperum venisset? sed vertatur querela in gratiarum actionem, & pietissimam ipsius providentiam laudemus: nam si eo tempore gravior somnus occupat, minorem poenam merebitur, qui tunc incurius dormierit, quam qui cum die oculos clausit. Did. Niss. Sabbatho post Cin.

Statuet oves quidem à dextris suis, haedos autem à sinistris. Matth. 25. 33. S. Bern. f. 2. de asc. sedet ad dexteram, habens in dextera misericordiam multam nimis, & iudiciū multum nimis, in dextera aquam, in sinistra ignem, immobiliter tenens. Christus ex se miseretur, & benefacit; nobis autem provenit, ut puniat, & damnet. Sylv. in Apoc. I. v. 5.

Fecit potentiam in brachio suo. Luc. 1. 51. q. d. ad superbos dispergendos, & dissipandos, opus fuit, ut aeternus Pater brachio suo, hoc est, Filio suo, potentiam, sive violentiam inferret. Mendoza in 1. Reg. 3.

Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te. Luc. 12. 20. Non dixit, repeto: quia suā clementiam indignum iudicabat, supplicia exercere; sed repetent, quia illa ministris, id est, Angelis, sive bonis, sive malis, exercenda relinquebat. Mendoza in 1. Reg. 13.

Flevit super illam. Luc. 19. 41. praevidens ejus excidium.

Ece sanus factus es; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Jo. 5. 14.

S. Chrys. non tibi, dicit, quid deterius faciam, sed ne deterius tibi aliquid contingat. Salvian. 1. 8. de provident: ipse sibi parat peccator quisque, quod patitur: nos calamitatum nostrarum auctores sumus. Nos ergo adversum nos omnia facimus: nihil itaque, nihil est in nos crudelius nobis, nos, inquam, nos, etiam Deo nolente, cruciamus: Dei censuram nos inardescere facimus, & peccatis nostris jugiter commovemus; nos coelestis irae ignem accendimus, & excitamus incendia, quibus ardeamus.

Quid est hoc, quod dicit nobis, modicum? Jo. 16. 17. Deus tam benignus, ut tristitia hominibus nuntiare reluctetur. Anselm: nesciebant, quid loqueretur: quia obscure dixit. Cur dixit obscure? quia gravi erant moerore afficiendi ex recessione Dominicae iudicatione. Unde S. Chrysost. asserit, Christum eos assvescisse, aequo animo ferre suam separationem: id enim audientes obscure dictum, & animo volentes, rem ipsam postmodum facilius laturos credibile erat. Escob. t. 5. prophet. Chr. Obs. 4.

Cum non nisi coactus percutiat, quid afferri potest, quin nativā suā bonitate utens, indulgentem se nobis praebiturus sit, modo nostri noverint ipsos misereat, iustisque Patris visceribus viam patefaciamus. S. Greg. Naz. or. in plagam grandinis.

§. III.

Dei bonitas accelerat poenas, ne augeantur.

Emisit cum Dominus Deus de paradiso volupratis. Gen. 3. 23. Vide priori §. sub initium erunt dies illius 120. annorum &c.

Nunc ergo vade, & percutite Amalec. 1. Reg. 15. 3. Dum Amalecitas percussu jubentur, misericorditer tractantur: nam, si diutius viverent; sicut graviora patrant, ita gravioribus digni supplicis fierent: dum verò praematurā morte eripiuntur, majoribus & culpis, & poenis, liberantur. Mendoza hic.

Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum &c. Ps. 135. 10. David supplicia divina refert non ad iustitiam divinam, sed misericordiam, quia percussit Aegyptum cum primogenitis eorum, quoniam in aeternum misericordiae ejus: quia misericordiae est punitionem maturare, ne dilata augeatur. Mendoza in 1. Reg. 15. sect. 2.

§. IV.

Deus velox ad beneficia, tardus ad poenas.

Ex Veteri.

Sex in diebus Deus coelum, terramque fecit, magnitudines, campetria, montes, flumina, paradisum visibilem, omnem cultum, & virtutem; mare hoc magnum, & spatiosum, sex in diebus consummavit. Hic igitur tam velox in construendo, cum ceperit unius urbis demolienda consilium, inventus est bonitate tardus. Vult Jericho demoliri. Jos. 6. 15. & dicit ad Israel: circuite eam septem diebus, & octava die cadet murus. Num potentia imbecillior? sed clementia diutius tolerat. S. Chrysostomus de poenit.

penit. hom. 5. Cur ad primum clangorem buccinæ primâ die muros Josue non prosternit? ut innueret, in punitione divina tarda molimina. Id. ib.

Cum audissent vocem Domini Dei deambulantis. Gen. 3. 8. Galfindus apud Tilmanum confert hunc locum cum illo Cant. 2. 8. *ecce iste venit saliens in montibus.* Ad Adam veniens retardabatur, & incedebat lentis gradibus; utpote qui veniebat, tristem mortalibus inferre sententiam. Ad sponsam verò veniens festinat, & lætis admodum saltibus advolat, æternæ reparationis afferens medicinam. Ramirez in ep. Chr. ep. 1. § 1. *Ad auram post meridiem.* S. Ambr. in Psal. 38. putat Deum ad puniendum hominem venisse ad vespæram.

Facta est pluvia super terram 40. dieb. & 40. noctibus; Gen. 7. 12. Oleaster hic: sex diebus cuncta creaverat, quæ 40. diebus delet, ut ostendat: quàm difficile sit illi, peccatores punire.

Scribe, ob monumentum in libro delebo enim memoriam Amalec sub cælo. Ex. 17. 14. ita mandavit Deus Moyfi dum statuit, Amalecitas delere, ob negatum transitum filiis Israel. Diu cogitat creditorem agere, qui ob memoriam debita in libro scribit. Quoties minatus est Israelitis: venit finis super populum meum Israel; imminentes poenas iis ob oculos ponit, & tamen plurimis annis distulit. Ipse Christus Jerosolymæ interitum prædixit Luc. 19. 43. *venient dies in te &c.* qui non nisi 40. annis post ejus obitum contigit Schönleben Disc. 4.

Vivis Dominus Deus Israel; si eris annis his ros, & pluvia, nisi oris mei verba. 3. Reg. 17. 1. Cœlum claudis Elia, & saltem claves non vis credere Deo? cur cessationem Divinæ non committis voluntati? S. Basil. Seleuc. or. 11. propensam Dei in homines benevolentiam metuit. Ipsam novit, ut citò lacrymis concilietur; novit, ut modicâ consilii, factive retractatione, poenas contrahat; nè præmaturum det ab imbrium carentia laxamentum, metuit. Bæza tr. 2. l. 8. §. 10.

Ad vespærum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Pl. 29. 6. Fletus ad vespæram; summò manè. *Ad annuntiandum manè misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.* Leonard. Less. de perfect. div. tit. misericordia.

Ecce iste venit saliens in montibus. Cant. 2. 8. In hoc potest intelligi festinatio sponsi ad remunerationem electorum; sicut legitur Ecclesiast. 11. 24. *Benedictio Dei in mercedem iusti festinat.* Hugo Card. in Cant.

Similis est Dilectus meus capræ, binuloque cervorum. Cant. 2. 9. His comparatur propter hilaritatem, & celeritatem, multiplicis sui adventus, hæc enim in beneficiis comedant benefactoris amorem, & magnificentiam. Hinc Seneca l. 2. de benef. c. 5. & 6. omnis benignitas properat; & proprium est libenter facientis citò facere, qui tardè dedit,

& diem retrahens profuit, non ex animo fecit. Tardè velle, nolentis est. Lud. de Pontehic Exh. 3. §. 2.

Vox consobrini mei: ecce iste venit saliens &c. Cant. 2. 9. Dum loquitur cum filiabus Jerusalem, & rogat, ut excitent, & resuscitent, sponsum; subito, tanquam de loquiquo, missæ vocis sonum sentiens, dicit: *vox consobrini mei &c.* Ecce, inquit, iste advenit. adhuc eum ego quæro, & ille jam proximus est. Ego suscitari mihi charitatem cupio, ego me vulneratam charitate puto; & ad me plus charitas ipsa festinat. Ego dixi, veni; ille salit, & transilit; ego rogo eum venire cum gratia; iste gratiarum operatur augmenta S. Ambr. in Pl. 118. f. 6.

Ex Novo.

Orantes nolite multum loqui. Matth. 6. 7. Cur longiorem orationem vetat? quia ita cupit dare desiderata, ut prohibeat multum tempus in una re insumere, quod ad multa, diversa petenda possit sufficere. S. Chrysol. f. 67. Christus breviter orare docuit, quicquid postulat præstare. Jo. de Pinna in Ecclesiasticum.

Omnis ergo, qui confitebatur me &c. Matth. 10. 32. Auth. imperf. hom. 25. prius Dominus dicit premium, postea poenam: quia misericors Deus paratior est ad remunerandum bonos, quàm ad puniendum indignos. Sylv. hic.

Post multum verò temporis venit Dominus servorum illorum. Matth. 25. 19. Si multum temporis est ad Domini reditum, quomodo Sophon. 1. 14. *juxta est dies Domini magnus; juxta est, & velox nimis?* Perpensò Domini desiderio ad remunerandum suos longum erat tempus; at attentâ brevitate hujus vitæ, *juxta est dies Domini.* Adhuc modicum, quia venturus est. Hebr. Sylveira in Jo. 16.

Venite benedicti - discedite maledicti. Matth. 25. 34. Lis inter justitiam & misericordiam orta est, & quævis primatum prætendebat; sed Deus misericordiæ causam adjudicavit; & quotiescûq; officium utrâque exercere deberet, primæ deferrentur misericordiæ. Sic prius in die judicii vocabit electos &c. Auth. Impf. hom. 54. in Matth. quia paratior est Deus semper ad beneficiandum, quàm ad puniendum, &c. Paoletti D. 6. Pent.

Amice, commoda mihi tres panes. Luc. 11. 5. Ille excusat, & varias causas apponit; tandem dedit, quotquot habuit necessarios. 3. Reg. 19. 5. *Surge, & comede.* Cujus præstat beneficium? amici, qui plures? an angeli, qui unum panem porrexerit? Dico angeli: quia non regatus dedit, & preces prævenit. Deum factis expressit, dum dormientem excitavit, & in oblii finum donum ingessit. Naxera in Jos. 15. §. 35.

Cir

Cito proferte stolam primam. Luc. 15. 22. Tardam misericordiam pater nescit, S. Chrysostomus. f. 3.

Flevit super illam. Luc. 19. 41. Plorat super civitate ut misericors, nolens eos perdi, qui in ea. Ostendit viscera misericordiae per fletum: quod enim miserebatur eis, & non solum ante crucem, sed & post crucem, conversionem eorum sivebat, manifestum est ex eo, quod post 35. annos Romanis traditi sunt: nam propter nihil aliud distulit supplicium, quam quod cupiebat eos converti. Theophyl. hic.

Hodie mecum eris. Luc. 23. 43. Ipse attendens merita sua, non dixit, *memento mei*, ut liberes me hodie; sed, *cum veneris in regnum tuum*. Et ille: non sic; invasisti regnum coelorum, vim fecisti, credidisti, rapuisti: *hodie mecum eris in paradiso*; non te differo; tantae fidei hodie reddo, quod debeo. S. Augustinus, f. 144. de temp. *Hodie mecum eris.* Quam velox misericordia! S. Ambr. in Pl. 37. Idem in Psalm. 118. f. 8. *tuus sum ego.* Non dixit, ero, sed *sum*, jam inhabito, jam possideo; aufert dilationem, ubi iusti invenit confessionem. *Hodie*, q. d. quid me, o fidelis meus, & unicuique tanti testis triumphus! quid me tanto tempore exorandum putas? ut in die iudicii mei meminim tui. Quid me, ad praesentem retributionem paratum, longe diffimulas? quid in futura saecula fidem in te perfectam fatigas? Euseb. Emis. hom. de B. Larrone.

Caput ejus, & capilli, erant candidi. Apoc. 1. 14. Christus hic, ut ait Rupertus, per candorem capitis senex ostenditur; & tamen Esdras l. 4. cap. 2. v. 42. 43. *juvenem vidit: in medio eorum erat juvenis.* Cur discrimen? Esdras visus est suis coronans, & eorum meritis praemia conferens; at Joanni representabatur ut castigatus Asiae Episcopos; apud Esdram juvenis celeritate juvenili utens, ad suorum merita coronanda velociter; at Joanni senex lentò gradu veniens ad puniendum. Sylv. hic q. 53.

Habebat in dextera sua stellas septem, & de ore ejus gladius utraque parte acutus. Apoc. 1. 16. Magnum mysterium, quod manu stellas praefert, ore gladium. Quis ore gladium gestari vidit? nam si gladiò ad feriendum utimur, manu gestandus est, non ore; & stellae caput commodè coronassent. Significat: Christum ad manum semper praesto habere stellas, quibus nos coronet; gloriam, qua nos beet; misericordias, quas nobis impertiat. Quod verò gladium in ore habeat, totam illius in ore positam esse ferociam, oris solius esse quascunque illius minas. Did. Niss. fer. 4. post Dom. 1. Quadr. §. 5.

Ex Patribus.

Benignus est Dominus, & velox ad indulgendum, tardus autem ad vindictam. S. Cyrillus. Jerof. Cat. 2.

Cum irascitur, differt; cum misereatur, properat, ut absolvat. S. Ambrosius in Psalm. 47.

Pissimus Deus quibusdam tribuit delicias, seu divitias; ut non solum beatitudinem possideant in futurum, sed etiam illam participant in praesenti. S. Bernard. Sen. t. 3. serm. de prosperis.

§. V.

Deus indignis, sceleratis, hostibus benefacit.

Ex Veteri.

Fecit quoque Dominus Deus Ada, & uxori ejus, tunicas pelliceas. Gen. 3. v. 21. Nota hic disparem genium Christi, & diaboli: diabolus hominem voluptate aliqua supplantat, mox eum in profundo miseriae jacentem deserit; at Deus, licet hosti suo, succurrit. Corn. hic.

Audivi murmuraciones filiorum Israel. Ex. 16. 12. Angelorum ministeriò, & hominum murmure, confectum est manna. Vide, ex quali radice amaritudinis prodierit semen omnis saporis, & dulcedinis. Non jejunando, non orando, non peregrinando; sed blasphemando, impetrarunt panem caeli, & ipsas beatorum delicias devorant in castris. Hinc planè Israel cognoscere potuit, Dominum suum non alium esse quam Deum. Quis enim regum oblatanti sibi turbae panem daret angelorum? sulphur, & ignem erupturum ex orco in blasphemos, credidisset. At gehenna conquiescit, & caelo edicitur, ut latrantes comescant. Expectes inde fortè tonitrua, & fulgura? manna decedit, coelique non tam rore, quam melle, querula Hebraeorum labia resparguntur. Nimirum hac solet saepe Deus deservire pietate in rebelles. Oliva l. 5. Strom. hic.

Isti sunt dii tui Israel. Ex. 32. 4. S. Cyrillus. Jerof. catech. 2. Vitulum populus fabricarat, sed non destitit Deus à benignitate. Negaverunt Deum homines, sed Deus seipsum non negavit.

Vade, ascende de loco isto tu, & populus tuus, quem eduxisti de terra Egypti, & mittam praecursorem tui angelum. Ex. 33. 1. 2. Haec dixit Deus, postquam adorant vitulum. Oleast. nunquam hucusque legimus Deum festinasse, & urisse sic Judaeos ad terram promissam, quemadmodum nunc post peccatum, ut intelligamus: peccatores sapius ad majora dona, quam ante peccatum habuerint, resurgere. Quando austerum se exhibere debebat, iustus de eorum perduellione exigendo poenas, tunc se pium ostendit; ut qui pro

pro tuenda misericordiae suae fama, totas gratias suae aperire portas solet. Did. Niss. de prodit. Judæ §. 2.

Hi sunt dii, qui percusserunt Aegyptum omni plagâ in deserto; confortamini, & estote viri Philisthim. 1. Reg. 48. his verbis Philistinorum duces, milites timore prostratos, in pugnam accendunt. Lyr. isti, ut excluderent timorem ab aliis, dicebant, *hi sunt Dci.* Ne timeant, ut Deum, tacent misericordem, percussorem evulgant. Nec ineptè: nam Deus non esset, ni misericors. Naxera in Jos. 7. §. 25.

Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite meae. Psal. 22. 6. Ut me retrahat, & convertat. S. Anastasius Sinaita in Psal. 6. misericordia tua subsequetur me ut servum fugitivum, qui semper ad peccatum confugio. Did. Niss. fer. 6. post Dom. 3. Quadr. §. 4.

Posuerunt adversum me mala pro bonis. Psal. 108. 5. Hoc est maximum persequentium crimen, quodd bonitati malitiam, & dilectioni odia reddiderunt. S. Prosper hic.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Pl. 115. 12. S. August. hic: non ait, pro omnibus, quæ tribuit mihi, sed quæ retribuit. Quæ igitur præcesserunt hominis, ut omnium donorum Dei tributio retributio vocari possit? quæ præcesserunt hominis, nisi peccata? Retribuit ergo Dominus bona pro malis; cui homines adhuc tribuunt mala pro bonis.

Tempus facienda Domine, dissipaverunt legem tuam. Pl. 118. 126. hoc est, ut pro nobis crucem ascendas, mortem subeas. Totus in periculum ultimum Mundus urgetur, veni, ut tollas peccata Mundi. Veniat vita morientibus, veniat resurrectio jam sepultis. S. Ambros. hic.

Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Il. 7. 14. Nota propter hoc. Hinc vide indolem Dei aliam esse, quàm hominum; qui, cum incidunt in homines difficiles, aversos, inimicos, & impios, retrahunt se, concipiunt iras, & odia, vindictam. Deus verò, qui magnificò est animò, suâ pietate certat cum impietate hominum, nec patitur se ab ea vinci: ideoque tunc se maximè beneficium ostendit, cum videt homines esse miserrimos, & pessimos; uti hic Achaz ingrato, & pessimo, ultro promittit verbi Incarnationem. Corn. hic.

Aures tua audient verbum post terga monentis. Il. 30. 21. quia si nos ei terga dedimus, prius, ac elemens Dominus non dedignatur revocare nos de post tergum nostris exasperatus malis; ut ad eum quasi retrorsum faciem convertamus, & unde cecidimus, videamus. Paschal. Abb. in Thren. *Memor esto, unde cecideris, & age penitentiam.* Apoc. 2. 5.

Suscepit de manu Domini duplicia. Il. 40. 2. Duplicia hæc non de poenis, sed gratiis, accipi possunt; q. d. Deus ita dimisit

Ecclesiæ iniquitates, itaque eam per Christum consolatur, ut duplicia, id est, multiplicia bona, gratias, & consolationes, ex immensa Dei misericordia, susceperit pro suis peccatis. Hæc est vindicta digna, & propria Deo; ut bona reddat pro malis, eaque duplicia. Ejus enim bonitas tanta est, ut certet cum malitia hominum, eamque obruat. Corn. hic.

Non desinam eis benefacere. Jer. 32. 40. Hic bellum inter divinam bonitatem vide. prius peccata populi describuntur, tum Deus promittit ingentia beneficia: *non desinam Dci.* Leon. Less. de perf. div. l. 7. cap. 1. Bonus.

Ex Novo.

Exeuntes Pharisei consilium faciebant adversus eum, quomodo perderent eum. Matth. 12. 14. Quid Christus? recessit inde, & secuti sunt eum multi, & curavit eos omnes. S. Remigius apud Abul. ut non putaretur, quod Christus, offensus à Judæis, cessaret eis benefacere. Semper enim benefaciebat; & sæpe, cum gravius eum persequerentur, abundantius illis benefaciebat. Did. Niss. D. 4. Ad. §. 2.

Aliud cecidit secus viam, aliud supra petram, &c. Luc. 8. 5. Cœlestis agricola in petram, in viam, in terram spinosam, & in terram bonam, beneficiorum grana misit; bonos, & malos, donis affecit. Arnob. l. 1. contra gentiles: Christus aequaliter bonis, malisque, subvenit, nec repulsus ab hoc quisquam est: hoc est enim proprium Dei veri, potentiaque regalis; benignitatem suam negare nulli; nec reputare, quis mereatur, aut minimè. Rom. 10. 12. *idem Dominus omnium, dives in omnes.* S. Chrysost. in Pl. 43. quia Deus est omnium, dives est in omnes, & super omnes. Efcob. l. 6 parab. Chr. l. 8. sect. 1. Obf. 3.

Homines cujusdam divitis uberes fructus ager arulit. Luc. 12. 16. Cur abundavit ager hominis, nihil boni ex copia facturi? ut major Dei benignitas appareat, & usque ad tales ejus bonitas extenderetur, qui *pluit super justos &c.* S. Basil. serm. in div. avar.

Misericordiâ motus est. Luc. 15. 20. Ne verearis, ne te non recipiat: non enim delectatur Deus perditione peccatorum, jam occurrens venienti tibi cadit super collum; Dominus enim erigit elisos. Osculum dabit, quod est pignus charitatis, & amoris; Stollam, annulum, calceamenta, proferri jubebit. Tu adhuc injuriam metuis, ille restituit dignitatem; tu supplicium vereris, ille osculum defert; tu convivium times, ille adornat convivium, S. Ambr. hic. Rogo, quis hic desperationis locus? quæ hic excusationis occasio? hic simulatio quæ timoris? nisi fortè timeatur occurfus, terret osculum, turbat amplexus. S. Chrysost. f. 3.

Videns

Videns civitatem fleuit super eam. Luc. 19. 41. Euthym. civitatem Jerusalem, propter immensa vitia destruendam, humano modo Christus, pro immensa sua bonitate, defleat; etiam hinc ostendens, qualia habeat erga ingratos viscera.

Sic Deus dilexit Mundum. Joan. 3. 16. Quem diligit? Mundum. O ineffabilem clementiam! Quod angelos diligit, non mirum; sunt enim, ut ait Psalm. 102. 21. *ministri ejus, qui faciunt voluntatem ejus.* Quod justos diligit, non mirum: quia ab ipsis amatur, Cant. 1. 3. *recti diligunt te.* Quod si dixisset, ab eo creaturas irracionales diligi, etiam non esset mirum: *quantum omnia servant tibi.* Pf. 118. 91. Sed, quod diligit Mundum, proditorem, rebellem, suae divinae voluntati resistentem, de quo Jo. 1. *Mundus cum non cognovit;* justorum persecutorem, in maligno positum; quis non stupeat? Diez Conc. 1. fer. 2. Pent. Quid huic excellentiae par fuerit? qui innumera beneficia contulit, contumelia affectus est; & contumelia affectus non solum non exegit poenam, sed & dedit Filium suum, ut conciliemur. Et postquam, qui acceperant, non conciliati sunt; sed & occiderunt: Iterum misit alios legatos obsecrantes; & illis missis, ipse est, qui obsecrat. S. Chrysost. hom. 11. in c. 6. 2. ad Corinth.

Cum dilexisset suos. Jo. 13. 1. Quod divinae pietatis indicium clarius, quam ab hominibus trucidari? & adhuc homines amare? non scelera hominum respicit vis amoris, sed id solum, quod homines valeant amari. Non videt delicta, & rabiem, sed videt opus suum; videt suos, cum dilexisset suos. Baeza l. 3. c. 7. §. 6.

Spiritus, ubi vult, spirat. Jo. 3. 8. Petr. Dam. opusc. 6. c. 8. non legitur: Spiritus, ubi dignum est, spirat; sed potius, *ubi vult, spirat*, dictum est. Tali ratione ostenditur, quod Spiritus est Deus, & infinitus benefactor: ut, qui non expectet, donec beneficiis provocetur, ut pro eis beneficia reponat; sed in eos etiam, a quibus offenditur, donorum suorum thesauros erogat. Did. Niss. de prodit. Judae §. 2.

Pertransit benefaciendo. Act. 10. 38. q. d. ejus cursum non alium, quam Solis fuisse, illuminando, & fovendo, cursum perpetuo peragit. Inc. Auth.

In qua nocte tradebatur &c. 1. Cor. 11. 23.

Ex Patribus, & aliis.

Quam multa habeant impii in hac vita munera, & dona gratuita, ab illo, quem contemnant, enumerare quis potest? inter quae illud magnum, quod exemplis interpositarum tribulationum, quas hujus saeculi dulcedini, tanquam bonus Medicus miscet; admonet eos, si attendere velint, fugere ab ira ventura: & cum in via sunt, id est, in hac vita, concordare cum sermone Dei, quem sibi adversarium fecerunt male vivendo. Quid ergo non miseri-

Polyanth. Sacr. Tom. I.

corditer hominibus praestatur à Deo, à quo etiam tribulatio beneficium est: nam res prospera donum est consolantis, res autem adversa donum est admonentis Dei. S. August. ep. 87.

Considerans vitam meam praeteritam, video, quid mihi debebatur, & quid acceperim pro eo, quod mihi debebatur. Debeatur poena, sed reddita est gratia; debebatur gehenna, data est vita aeterna. Id. in Pf. 70.

O homo! faciem tuam non audebas ad caelum attollere; oculos tuos in terram dirigebas; & subito accepisti gratiam Christi. Omnia tibi peccata dimissa sunt; ex malo servo factus es bonus filius. S. Ambros. l. 5. c. 4. de Sacramentis.

Divitias bonitatis Dei ille agnoscere potest, qui considerat; quanta in terris mala quotidie homines gerant; & quomodo pene omnes declinantes, & simul mutiles facti, latam, & spatiosam, perditionis ambulant viam; angustio vitae itinere neglecto: & his omnibus Deum producentem solem suum quotidie, & pluvias ministrantem; si quis consideret, quanti in Deum quotidie blasphemant. Origenes in ep. ad Rom. l. 2. c. 2.

Denique si quid ago utile, prorsus nullatenus ego compenso alimentis corporis, quibus abutor. Sed quis pascit pecus, quod non tantum prodest, quantum consumit. Et tamen tu benignus Deus, tu nutris, & expectas tuum inutilem, verum & foeculentum peccatis. S. Anselm. l. de miser. hominis.

Quid tandem est, quod Deus non fecerit, ut à nobis amaretur? quid autem non est commertus? quid autem omisit? Illi contumeliam fecimus, qui nobis nihil injuriae intulit, sed magis infinita, & ineffabilia exhibuit. Aversati sumus vocantem, & undique attrahentem; cum tamen neque sic nos punierit, sed ultro accurrerit, fugientesque detinuerit. Nos vero, illò rejecto, ad diabolum transilivimus. Ac nec sic quidem abstinuit; sed innumeros iterum exhortatores, & sollicitatores, misit, prophetas, angelos, patriarchas: quorum tamen nos legationem non solum non admisimus, sed & contumeliose tractavimus. Ipse vero nec ob ista quidem nos aversatus est &c. Et post ista omnia occidimus prophetas, & lapidavimus, atque innumera hujusmodi mala perpetravimus. Quid igitur pro istis omnibus? non jam prophetas, non jam angelos, non jam patriarchas, sed ipsum mittit Filium. Occiditur & ipse. Verum nec sic extinguitur ingens illius amor, sed magis accenditur; perseveranter exhortans, etiam post occisum Filium; & obsecrans, nihilque non faciens, quatenus ad ipsum revertamur. Si homotalia erga nos fecisset, an non in illius servitutem nos jam saepe dedissemus? & cur Deum ista facientem aversamus? o socordiam! o ingratitude! S. Chrys. l. 5. in ep. ad Rom. c. 2.

Si magnum est, nihil promerentibus gratias impendere multa; quale, quantumve erit, tribuere bona promerentibus mala? O qualis pietas! quam nulla nostra superare potest impietas. Rich. à S. Vict. lib. Benjamin. c. 12.

Fertull. l. de poenit. c. 3. patientiam Christi laudans, ait: non illi saltem civitati, quæ eum recipere noluerat, iratus est: cum etiam Discipuli tam contumelioso oppido cœlestes ignes repræsentari voluissent; ingratos curavit, insidiatoribus cessit. Quasi hoc sit maximum rationis tormentum, beneficiorum oblitis, ac ingratiss, contulisse beneficium. Naxera in Jos. 7.

Stellæ productæ in cœlo, designare possunt dona Spiritus Sancti. S. Aug. Raulinus D. 4. post Nativ. f. 9. quæto magis frigus viget, tantò magis videtur stellatum cœlum. Quò magis congelascit peccator usu criminum, eò lucent splendidiùs stellæ gratiarum Dei. Did. Niss. D. 4. Adv.

Non coarctor ipsâ multitudine, non fatisco; omnes recipiam: quia non tam exiguum est benignitatis meæ pelagus; ut, licet inundent facinorosorum torrentes, in angustum adducatur. S. Basilus Seleuc. or. 29.

Tanta est Dei benignitas, & tam liberaliter sua bona nobis communicat; ut & indignatio, & obmurmuratio, inde nasci posset: id quod & in familiari colloquio dicimus. Sæpe, cum beneficiis quempiam affecimus, & deinde gratias non egerit, dicimus: reprehendunt me omnes, quod tanta in te beneficia contulerim, quamvis forte nemo nos reprehenderit; attamen, magnitudinem beneficentiæ ostendere volentes, ita fingimus. Theophyl. in Luc. c. 15.

O ineffabilis misericordia tua, Domine, quæ supra id, quàm cogitari possit, declarata est: nam nescientes te sollicitè quæsiti; deserentes te non deseruisti; peccantibus tibi benignissimè indulisti, averfis longius à te viam ostendisti aternæ salutis. Si tam pius factus es inimicis, quid eris amicis? Thom. Kemp. ferm. ad fratres l. de Incarn. Chr.

§. VI.

Bonitas Dei, nomen, laus, fortitudo, gloria.

Fortissime Deus! num, unò peccante, contra omnes ira tua deserviet? Num. 16. 22. Fortitudo, & potentia Dei, in parcendo & miserendo. Bæza l. 1. c. 9. §. 6.

Non derelinquet Dominus populum suum, propter nomen suum magnum. 1. Reg. 12. 22. id est, propter misericordiam tuam. Mendoza in l. 1. Reg. 12. 20.

Implevit gloria Domini domum Domini. 3. Reg. 8. 11. quò porro illud modò? nempe in condonando, & propitiando. Et verè templum illud propter propitiationem ædificatum est; quod erat ex ligno sethim, Ex. 25. 13. alii dicunt ex spina, quod aurò tegebatur. Hæc est gloria Domini, spinas ipsas peccatorum aurò charitatis convellere. *Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei.* Rom. 3. 23. nempe, pro-

pitiatione, & condonatione. Canit Ecclesia: *gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.* Videtur impropria locutio: neque enim majestati regis dantur gratiæ, sed admiratio, & reverentia. Beneficia requirunt gratiarum actionem. Ità verò; gloria Dei est, condonatio, & propitiatio, magnum utique beneficium. Doult. de amore l. 4. sect. 4.

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo. Pl. 24. 11. id est, propter nominis tui gloriam vel misericordiam tuam: hoc est enim nomen Dei. *Redime nos propter nomen tuum.* Pl. 43. 26. Chald. *propter bonitatem tuam.* Hebr. *misericiordiam.* O. Clavian. in Eccl. 18.

In templo ejus omnes discent gloriam. Pl. 28. 9. In ipsa autem dedicatione, & deinceps, implevit gloria Domini templum &c. vide paulo superius.

Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Pl. 49. 15. Et illud Achaz Il. 7. 12. *non petam, & non tentabo Dominum.* Hier. legit: *& non glorificabo Dominum.* Quoties à Deo misericordiam petimus, toties Deo laudem impertimus; juxta prædictum: *Invoca me, &c.* Mendoza in 1. Reg. 1.

Quia potestas Dei est, & tibi, Domine, misericordia. Pl. 61. 13. id est, ex magnitudine potestatis tuæ, Domine, immensitatem tuæ misericordiæ concludo, & colligo. Lorin. in c. 11. Sap. v. 24. quasi diceret: ideo ista, quia illa, *Deus volens ostendere iram, & nosam facere potentiam suam.* Rom. 9. 22. quid fecit? an orbis magnam partem deiecit? &c. *Sustinuit in multa patientia vasa ira apta in interitum.* Did. Niss. D. 19. Pent. §. 3.

Laudate Dominum, quia bonus. Pl. 134. 3. Laus Domini nec uberius significari, nec plenius potest, quàm cum dicitur *Bonus.* S. Prosper hic.

Misereris omnium, quia omnia potes. Sap. 11. 24. Videbatur dicendum cum Joële 2. 13. *quia benignus, & misericors est.* Nimirum potentes oportet esse clementes. Ecclesia orat: *Deus, quia omnipotentiam tuam parcendo maxime, & miserando, manifestas.* Et: *confiteor Deo omnipotenti.* Nadasi ros. cœl. Bonitas Dei.

Laude meâ infranabo te, nè intereas. Il. 48. 9. Laus hæc, quâ Deus infranavit Judæos, fuit Dei in ipsos indulgentia, & misericordia, sive Dei in ipsos beneficia. Nihil enim Deum ita commendat, & laudabilem facit, ac clementia, & beneficentia; quæ regum, & principum, propria est virtus; quæque subditos frænât, ac cogit eos amare, eisque obsequi. Porro hæc laus Dei, sive frænum, putâ beneficentia, duplex fuit: prior fuit tribulatio, scilicet captivitas Babylonica: hæc enim, quasi frænò, Deus populum in scelera, & interitum, ruentem, infranavit, & ab idololatria, aliisque sceleribus, retraxit, & ad se revocavit. Sept. vertunt: *gloriosa mea inducam* super te. Gloriosa, hoc est, gloriosam liberationem à Babylone, ait Cyrillus; qui addit: Dei gloria est, posse omnibus sinè labore dominari, servare, & misereri. Corn. hic.

Ex

Ex Novo.

Domine, si vis, potes me mundare. Matth. 8. 2. Non apte leprosus de Domini voluntate dubitat, qui sanandi potentiam profiteatur. Potes mundare? ergo vult, si ab homine obstaculum non fuerit positum. Philo de migrat. Abrahæ: liquet, apud Deum esse potentiam, quæ ad opem nobis ferendam excubat. Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem iustus iudex. 2. Tim. 1. 12. quodnam illud depositum? Ambr. propriam salutem. Anselmus. bona opera, cum spe æternæ retributionis facta. Chrysost. ipsos Fideles. Cur non dixit, potens est, & vult? Superfluum esset. Escob. t. 1. mirac. Chr. Obf. 3.

Et vidimus gloriam ejus. Jo. 1. 14. plenum gratia. S. Bern. l. 6. in vigil. Nat. Dom. non enim gloriam potestatis, aut claritatis, vidimus; sed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ, de qua Paulus Ephes. 1. in laudem gloriæ gratiæ sue. Corn. hic.

Et vita erat lux hominum. Jo. 1. 4. Cur non dicitur lux creaturarum, vel angelorum? quia angeli Sancti semper perseverarunt in gratia, homines exciderunt. Et Deus plus glorietur, quod sit eorum lux, qui à salute deperditæ revocati sunt ad vitam, quam eorum, qui semper in charitate perseverarunt. Sylv. hic q. 26.

Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei. Rom. 3. 23. Quid enim nobis gloriosius, quam quod tantum æstimavit nos Deus? quæve major illi gloria, quam tanta dignatio, & tanta benignitas; eò utique dulcissima, quod tam gratuita. S. Bern. l. 3. in Circumcis.

Vocavi nos propriâ gloriâ, & virtute. 2. Petri 1. 3. gloriâ, id est, gloriosâ gratiâ: gloria enim metonymicè accipitur pro gratia: quia gratia est index, & effectus, gloriæ, & gloriolæ misericordiæ Dei. Deus enim suam gloriam, id est, gloriosam potentiam, sapientiam, & misericordiam, maxime ostendit per gratiam; dum per eam nos peccatores, & viles, & indignos vocavit ad suam amicitiam, hæreditatem, regnum, & gloriam. Corn. hic.

Dei species, ac decor, est ejus bonitas, ac benignitas, & in omnes beneficentia. S. Chrys. in Pl. 49.

Ex omnibus nominibus, quæ Deo tribuuntur, nullum æquè proprium videtur, atque Entis nomen, quemadmodum ipse Ex. 3. 14. qui EST misit me. Universum enim id quod est, tantumquam immensum quoddam, atque infinitum essentiae pelagus complexu suo continet. Ut autem Dionysio placet, primum ipsius nomen, Bonus est. S. Jo. Damasc. l. 1. de orthod. fide c. 12.

§. VII.

Bonitas Dei variè manifestata.

Ex Veteri, Novo, & Patri-
bus.

Proceſſit vos in via, & metatus est locum, in quo tentoria figere deberetis; nocte Polyant. Sac. Tom. I.

ostendens vobis iter per ignem, & die vera columnam nubis. Deut. 1. 33. Quid solent servi domini suos præcedere in via & explorare, & parare eis hospitium; hic verò vides Deum servis hospitium, ac quietem quærere. Est hæc magna Dei tui dignatio sit; major tamen est, quæ sequitur: ut scilicet eos, quasi puer, lumine præcederet.

Bene omnia fecit. Marci 7. 37. qui primam creationem aspiciens, cuncta, quæ fecerat, erant valde bona. Nescit ab ista potentia, præterquam quod bonum est, egredi; sed ipsa creatura se trajicit in vitium. Sim. de Cass. l. 1. c. 25.

Mirabilis Saulis interrogatio. Quis es Domine? Act. 9. 5. mirabilior Domini responsio: Ego sum Jesus. Quis non expectaret hic illas antiquas Domini amplitudines? Ego sum Deus Abraham &c. Addit c. 22. 8. Ego sum Jesus Nazarenus. Et sic legunt in præsentia Lechie Syra, & Græca. S. Chrysost. in Pl. 50. ad ea verba, secundum magnam misericordiam tuam. Ego sum, inquit, Jesus Nazarenus, quem tu persequeris. O ineffabilis sapientia Domini! quare non dixit, ego sum Filius Dei, ego sum in principio Verbum? sed quid ait illa benigna pietas, & ineffabilis clementia? Ego sum Jesus Naz. de inferiori, & humiliori loco, de parva civitacula. Infimi generis, & inferioris nominis argumenta produxit; ut teneat Paulum fugientem: quod de paupere matre, & ignobiliore Nazaret civitate, natus sit. Quæ quidem, quanto inferiora sunt, majorem Domini Jesu benignitatem ostendunt. Artones in Is. 1. Disc. 1.

Opera Creatoris abundè testantur & bonitatem ejus, quæ bona; & potentiam, quæ tanta; & quidem ex nihilo. Tertull. l. 2. adv. Marc.

Quid non pro suo genere, ac pro suo modulo, habet similitudinem Dei? quandoquidem Deus fecit omnia bona valde; non ob aliud, nisi quia ipse summè bonus est. S. Aug. l. 11. c. 5. de Trinitate. Incredibili ipsius Bonitate factum est, ut ex his rebus, quæ naturæ nostræ conveniunt, nominari voluerit; ne aliquin cognitionis ipsius prorsus expertes simus. S. Jo. Damasc. l. 1. de orthod. fid. c. 15.

Finis omnium divinatorum operum, est manifestatio divinæ bonitatis. S. Thom. in ep. ad Rom. c. 9. lat. 4.

Tria sunt invisibilia Dei, potentia, sapientiâ, benignitas. Ab his tribus procedunt omnia, in his tribus consistunt omnia, per hæc tria reguntur omnia. Potentia creat, sapientiâ gubernat, benignitas conservat: quæ tamen tria, sicut in Deo ineffabiliter unum sunt, ita in operatione separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter creat, sapientiâ per potentiam benigne gubernat, benignitas per sapientiâ potenter conservat; Potentiam manifestat creaturarum immensitas, sapientiâ decor, bonitatem utilitas. Rich. à S. Vist. tr. Exposit. l. 2. c. 2.

§. VIII.

Bonitate Dei non abutendum.

Defecimus in ira tua. Pl. 89. 7. q. d. Domine, tu iratus es nobis propter peccata nostra, & flagellasti nos; sed non correximus nos, sed in ira tua defecimus murmurando, impatenter sustinendo, à peccatis non cessando. *Percussisti eos, & non doluerunt.* Jer. 5. 3. *Nè deficias, cum ab eo corripieris.* Prov. 3. 11. Multi ergo deficiunt in ira, sed plures in misericordia: qui inde peiores fiunt. Hugo Card. hic.

Indulxisti genti, Domine nunquid glorificatus es? Is. 26. 15. Sensus est: saepe miseratus es gentibus, id est, humano generi, & exercuisti in eas incredibilem clementiam; nunquid te cognoverunt? nunquid glorificaverunt nomen tuum? nonne è contrario longè à te recesserunt? securitas enim negligentiam, negligentia contemptum parit. Hier. hic.

An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Matth. 20. 15.

Nemo ideo deterior sit, quia Deus melior est, toties delinquendo, quoties ignoscitur Tertull. lib. de poenit.

Nunc sunt tantò quidam magis impij, quanto est benignior Deus, ac humanior. Clem. Alex. or. ad Græcos.

Quò major est Dei benignitas in nos, hoc major erit ultio; nisi illius benignitate, sicut oportet, utamur. S. Chrysost. in Acta hom. 1.

Væ illis, qui rebelles sunt lumini, & resistunt Spiritui Sancto, nec acquiescunt veritati! & sicut lutum ex calore solis, ita ex bonitate, & beneficiis Dei, duriores fiunt, audacter etiam provocantes eum, cum ipse dederit omnia in manibus ipsorum. Guaricus serm. 1, die Pent.

§. IX.

Varia de Bonitate Dei.

Benedictus Dominus quoniam mirificavit (Symmach. illustravit) misericordiam suam mihi in civitate munita. Pl. 30. 22. Sic enim ait, propria benignitate circumdedit, & munivit: ut civis valido aggere urbem vallant. B. Theodoretus. hic.

Facies hominis. Ezech. 1. 10. insigne est, representans Dei bonitatem, & mansuetudinem. Corn. hic.

Vide ibi de aliorum animalium faciebus.

§. X.

Bonum in genere.

Non est bonum. Gen. 2. 18. Bonum, secundum Dionysium, est sui discursivum; solus autem si esset vir, non posset se diffundere: ergo si esset solus, non esset sufficienter bonus. S. Thom. hic.

Quemadmodum non est lux, quæ non illuminat; neque movens, quod non movet; ita nec bonum, quod non prodest. Clem. Alex. l. 1. pæd. c. 3.

Ejusdem est difficultatis, & bonum aliquod, quò antè carebas, adipisci, & cum adeptus fueris, conservare. S. Greg. Naz. or. 40. in S. Baptisma.

Bona, quæ sunt bona, scire, nisi malorum cognitione, non possumus. S. Chrysost. l. 131.

Impossibile est, bonum aliquid fieri, quin simul etiam pullulet malum. S. Chrysost. in Acta hom. 33.

Non potest esse verum bonum, nisi habeat impugnationem mali. Orig. tr. 5. in cap. 8. Matth.

